

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΒΡΥΣΙΩΤΙΣΣΑ

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΒΡΥΣΙΩΤΙΣΣΑ
ΤΗΝΟΥ

Ο ναός της Παναγίας στο Βρυσί αποτελεί σήμερα το Θεομητορικό προσκύνημα της τοπικής Εκκλησίας της Τήνου. Ακόμα και σήμερα, ιδιοκτησιακά, ανήκει στην ενορία του Αγ. Μιχαήλ στον Ταραμπάδο, στην οποία υπαγόταν από τότε που αναγέρθηκε ως μικρό εξωκλήσι. Στο εξωκλήσι αυτό φυλασσόταν η εικόνα της Παναγίας από την ίδρυσή του.

Η συμπαγής και μαζική προσέλευση των πιστών από όλες τις καθολικές ενορίες της Τήνου οδήγησαν τους κατά καιρούς επισκόπους της Τήνου να την αναδείξουν ως Θεομητορικό προσκύνημα της τοπικής Εκκλησίας με διάφορους τρόπους. Θα παραθέσουμε στη συνέχεια, σε κεφάλαια, όσα κατορθώσαμε να συλλέξουμε από έγγραφα ή από προφορικές διηγήσεις και περιγραφές, προκειμένου να γνωρίσουμε καλύτερα αυτόν τον τόπο που η ευλάβεια των πιστών, ίσως και της Παναγίας, να επέλεξαν ως προνομιούχο σημείο συνάντησής τους.

(π. Μάρκος Φώσκολος)

(Θρύλοι - Ιστορία - Ευλάβεια)

Εισαγωγή

Από αρκετούς αιώνες, η Παναγία του Βρυσιού είναι το καθεαυτού Προσκυνητήριο της εκκλησιαστικής μας Επαρχίας, το αφιερωμένο στη Μητέρα του Θεού και της Εκκλησίας. Το κάθε χωριό της Τήνου έχει κάποια εκκλησιά ή εξωκκλήσι αφιερωμένο στη Μητέρα του Χριστού, που συγκεντρώνει την αγάπη και της ευλάβεια των πιστών της περιοχής (η Φανερωμένη για τη Στενή, η Παναγία της Λειβάδας για τη Μυρσίνη, η Κιουρά των Αγγέλων για την Ποταμιά, η Σπηλιώτισσα για την Κώμη, η Αγ. Υπακοή για την Καλλονή, η Παναγία η Καλαμάν για τη Βωλάξ, η Κιουρά για την Καρδιανή κλπ.), αλλά καμιά απ' αυτές τις εκκλησίες δεν απόκτησε το χαρακτήρα του γενικού προσκυνήματος για όλους τους καθολικούς του νησιού. Κι η «Παναγία του Βρυσιού» ήταν αρχικά ένα εξωκκλήσι της ενορίας του Ταραμπάδου, αλλά τελικά καθιερώθηκε σαν το καθεαυτού Θεομητορικό προσκυνητήριο των καθολικών της Τήνου. Για το λόγο αυτό, περισσότερες από δυο φορές το χρόνο συγκεντρώνονται στα πόδια της Μητέρας του Θεού και της Εκκλησίας πιστοί απ' όλα τα χωριά του νησιού για να εκδηλώσουν την ευγνωμοσύνη τους, τις ευχαριστίες τους και τις προσευχές αιτήσεως, προς Εκείνη που μεσιτεύει στο Γιό της για τα παιδιά της αυτής «της κοιλάδας των δακρύων».

Ήταν θέληση του Αρχιεπισκόπου Ιωάννη Περρή να συνταχθεί ένα μικρό βιβλίο, όχι για επιστημονικό σκοπό αλλά κυρίως με ποιμαντικό χαρακτήρα, όπου θα περιγραφόταν η ιστορία του Προσκυνητηρίου, κάποιοι από τους λαϊκούς θρύλους που γεννήθηκαν σε κείνους τους

χώρους και θα δίνονταν μια μικρή εικόνα (όση μπορούν να δώσουν γραπτές λέξεις) για τις ευλάβειες των πιστών στις μέρες μας.

Έτσι προέκυψε αυτό το κείμενο. Αρχικά τυπώθηκε σε μικρό τεύχος του οποίου οι δυο εκδόσεις έχουν προπολλού εξαντληθεί. Η ηλεκτρονική καταχώρησή του εδώ αποβλέπει στο να κάμει γνωστό το παρελθόν στους νεώτερους που δεν το γνώρισαν και ο συντάκτης εύχεται να συμβάλει στην επαύξηση της αγάπης όλων των πιστών προς την Παναγία.

1. Λίγη Γεωγραφία

Πηγαίνοντας από τα Μέσα Μέρη προς την Οξωμεριά, κάπου ανάμεσα στον Κάμπο και στην Καρδιανή, βρίσκεται το σταυροδρόμι της Αγίας Μαρίνας. Εκεί ακριβώς που είναι χτισμένο το ομώνυμο εκκλησάκι, άσπρο και λουλακί βαμμένο, μ' ένα όμορφο μαρμάρινο υπέρθυρο, ανοίγονται, σχεδόν σταυρωτά 4 δρόμοι: ο ένας, στη διπλή ροή του, οδηγεί στην Οξωμεριά κι αντίθετα στα Μέσα Μέρη· ο άλλος, ενώνει την Οξωμεριά με τα Κάτω Μέρη και συνδέεται με τον κεντρικό δρόμο της Καλλονής· ο τρίτος, αυτός που μας ενδιαφέρει, οδηγεί στο Βρυσί, και συνεχίζει μετά, ωστόσο καταλήξει στον Όρμο του Αγ. Ρωμανού. Λίγο πιο πέρα υπάρχει και ένας πέμπτος που συνδέει την Οξωμεριά και την κεντρική Τήνο με τη Χώρα (μέσα από τα Κιόνια), ως δεύτερη προέκταση του κεντρικού δρόμου της Οξωμεριάς. Στα χρόνια της Βενετοκρατίας ο κεντρικός οδικός άξονας που συνέδεε την πρωτεύουσα του νησιού (το Κάστρο) με την Οξωμεριά, και που περνούσε από το ίδιο σημείο (το σταυροδρόμι) για να ανηφορίσει μετά προς τις Πατέλες, ονομαζόταν Δημοσιά.

Παίρνοντας τον τρίτο δρόμο, ο πεζός προσκυνητής ή το αυτοκίνητο, μετά από 300 περίπου μέτρα θα φτάσει σε μια πλατεία. Εκεί, ανάμεσα στα δέντρα (ελιές, λεύκες, ευκαλύπτους και κυπαρίσσια) θα διακρίνει την εκκλησία της Παναγίας του Βρυσιού μαζί με το υπόλοιπο κτηριακό συγκρότημα.

Το Βρυσί είναι μια τοποθεσία ανάμεσα στ' **Ανώγ(α)ια και την Άβδο**. Στη διασταύρωση της Αγ. Μαρίνας, μπορεί κανείς να διακρίνει δεξιά του τη θάλασσα της Κολυμπήθρας (συνήθως αφρισμένη απ' το συνεχή βοριά) και στ' αριστερά του ένα μέρος του όρμου του Αγ. Ρωμανού, με τις άσπρες καλοκαιρινές αγροτοκατοικίες και την εκκλησία του Αγίου που έδωσε το όνομά του στην περιοχή. Ο επισκέπτης του Βρυσιού, όταν έχει καλό καιρό, καταλαβαίνει πως βρίσκεται στο τέλος μια πλαγιάς του βουνού Πατέλλες, που κατηφορίζει για τη θάλασσα. Εκεί, δημιουργείται ένα μικρό ίσιωμα, σαν τaráτσα πάνω απ' τη θάλασσα του Αγ. Ρωμανού. Ο όρμος δε διακρίνεται ολόκληρος, αλλά σε αντιστάθμισμα, όλο το στενό της Σύρας – Τήνου και Τήνου – Γυάρου, με τις χαμηλές βουνοκορφές αυτών των νησιών να καθορίζουν τον ορίζοντα, βρίσκονται μπροστά στα μάτια του θεατή σαν ζωγραφικός πίνακας. Ο κάθε καιρός – καλοκαιρινός, ανοιξιάτικος, φθινοπωρινός, χειμερινός – έχει τη δική του γοητεία κι ομορφιά στο Βρυσί. Από την αντίθετη πλευρά, διακρίνεται μέσα απ' τις κορφές των δέντρων, οι πλαγιές και η κορφή του βουνού Πατέλλες: βράχια απόκρημνα, χώματα ακαλλιέργητα, αγριόθαμνοι με το δικό τους άρωμα κι ομορφιά. Μετά το κοίλωμα της Αγίας Μαρίνας, σηκώνεται ένας βραχώδης λοφίσκος, τα **Ανώγ(α)ια**, όπου η φύση έβαλε όλη της την τέχνη στο σκάλισμα αυτών των βράχων, στις ρίζες των οποίων αναβλύζουν πηγές και φοντάνες και φυτρώνουν βρούλα.

Απ' όλες τις άλλες πλευρές, παρατηρούμε τα χωράφια, σε σκαλιά να κατηφορίζουν προς τη θάλασσα: άλλα πράσινα και καλλιεργημένα, άλλα

πάλι, ακαλλιέργητα χρησιμεύουν για βοσκότοπους σε πρόβατα και κατσίκια. Αρκετά αμπέλια σώζονται ακόμα, με καλά σταφύλια κυρίως ροζακιά, λίγες συκιές, πολλά αγρέλια και λιγοστά άλλου είδους δέντρα.

Το τοπίο ολοκληρώνεται αν το συμπληρώσουμε με μερικούς περιστεριώνες, δυο – τρία εξωκκλήσια, κάποια αγροικία με στάβλο κι αποθήκη. Μέσα σ' αυτό το τοπίο, άγριο και συγχρόνως ήμερο και γλυκό, βρίσκεται χτισμένο το Προσκυνητήριο του Βρυσιού. Ηρεμία, μοναξιά και ησυχία, δώρα και προϋπόθεση για τον προσκυνητή που θέλει ν' ανοίξει την καρδιά του στη Μητέρα του Ουρανού, μέσα στη φύση, μακριά από βιοτικές μέριμνες και τους θορύβους της μοντέρνας ζωής.

2. Το όνομα του «Βρυσιού»

Ο λαός μας γιορτάζει, από αιώνες τώρα, την τοποθεσία που περιγράψαμε παραπάνω, με το όνομα «Βρυσί». Πότε ονομάστηκε έτσι; Η απάντηση χάνεται στα βάθη του χρόνου. Κανένας δεν μπορεί ν' απαντήσει στα σίγουρα. Μονάχα από την ετυμολογία της λέξης, μπορούμε να φτάσουμε σε κάποιο συμπέρασμα.

Η φυσική πηγή του νερού που ξέρουμε πως υπήρχε στο Βρυσί και που υπάρχει μέχρι τις μέρες μας, ίσως να 'ναι η αιτία αυτής της ονομασίας. Δεν μπορεί όμως κανείς να δώσει μ' απόλυτη σιγουριά την απάντηση. Κατά καιρούς δόθηκαν διάφορες άλλες εξηγήσεις : Η Παναγία της βρύσης (επειδή η εικόνα βρέθηκε κοντά στην πηγή) κι έτσι η εικόνα στάθηκε αιτία, με την εύρεσή της, να πάρει η τοποθεσία αυτή την ονομασία· άλλοι δέχτηκαν σαν τη σωστή ονομασία «Βρεσί» από τη λέξη «εύρεση» και που παραφθάρθηκε σε «Βρυσί» από τη λαϊκή προφορά· άλλοι πάλι πιστεύουν πως πρέπει να δοθεί μια περισσότερο πνευματική εξήγηση: «η Παναγία, βρύση της χάριτος».

Όλες αυτές οι εξηγήσεις, από καλοπροαίρετους ερμηνευτές, δεν μπορούν να αποκλειστούν εκ των προτέρων. Όλες πρέπει να εξεταστούν με την απαιτούμενη σοβαρότητα, να συγκριθούν μ' άλλες παρόμοιες ερμηνείες άλλων τοποθεσιών κι έτσι να αποκλειστούν εκείνες που θα θεωρηθούν υπερβολικές.

Εμείς, στη συνέχεια, θα χρησιμοποιούμε τη λέξη «Βρυσί», όπως έχει πια μπει μέσα στη γλώσσα του λαού, επειδή πιστεύουμε πως η φυσική πηγή (βρύση) έδωσε τ' όνομά της στην τοποθεσία κι από κει το Προσκυνητήριο ονομάστηκε Παναγία του Βρυσιού ή, καμιά φορά, Βρυσιώτισσα. Αυτό έρχεται να μας το επιβεβαιώσει κι ένα παλιό κείμενο, γραμμένο στις αρχές του 1800 από τον ιατροφιλόσοφο Μάρκο Ζαλώνη, Τηνιακό από τον Κρόκο που έζησε στην Πόλη και το Παρίσι κι όπου, στα 1809 τύπωσε μια ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας του. Στη μετάφραση του έργου στα ελληνικά, από τον Δημ. Μ. Μαυρομαρά, στα 1888, αναφέρονται και τα εξής: «Κάτωθεν της Αγίας Μαρίνης περί τέταρτον της ώρας κατά την θέσιν Βρυσίδια ανεκαίνισαν εσχάτως μέγαν εξοχικόν ναόν οι δυτικοί της Παναγίας» (*Ιστορία της Τήνου μεταφρασθείσα εκ του γαλλικού μετά τινών παρατηρήσεων υπό του διδ. Δημ. Μαυρομαρά. Προεκδοθείσα εν Παρισίοις υπό του ιατρού Μ. Σαλώνη τω 1809, Αθήναι, εκ του τυπογραφείου ο «Λαός», 1888, σ. 31-32*). Σ' αυτό το κείμενο, η ονομασία «Βρυσί» αναφέρεται σαν «Βρυσίδια», δηλ. μικρές βρύσες. Είναι πιθανόν η παλαιότερη ονομασία της τοποθεσίας να ήταν αυτή και να μαρτυρούσε την ύπαρξη, σε κείνο το χώρο, πολλών μικρών φυσικών πηγών. Πράγματι ανάμεσα στα τηνιακά τοπωνύμια συναντούμε άλλα που είχαν ανάλογη εξέλιξη: βρούλα – βρουλιδία, σκαμνιά – Σκαμνίδια, θύρα – θυρίδια κ.α..

3. Ιστορικές πηγές και βοηθήματα

Θα περίμενε κανείς να υπάρχουν πολλές ιστορικές πηγές που να μας περιγράφουν το παρελθόν του Προσκυνημάτων της Παναγίας του Βρυσιού. Δυστυχώς, όμως, δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Το γιατί είναι ευκολονόητο, αν λάβουμε υπόψη μας τα όσα θα αναφερθούν στη συνέχεια. Ό, τι έχει σχέση με το Βρυσί σώθηκε, βασικά, μονάχα στην προφορική παράδοση. Ποτέ, οι προηγούμενες γενιές δεν φαντάστηκαν πως ένα μικρό εξωκλήσι της ενορίας Ταραμπάδου θα μπορούσε να αποκτήσει τέτοια σημασία για ολόκληρη την τοπική Εκκλησία. Τα λιγοστά έγγραφα που είχαν άμεση σχέση με το εξωκλήσι του Βρυσιού, φυλάγονταν στο ενοριακό αρχείο του Ταραμπάδου, όπου υπαγόταν το εξωκλήσι και η περιουσία του και χάθηκαν όταν το αρχείο αυτό καταστράφηκε. Και στο Αρχείο της επισκοπής σώθηκαν λιγοστά πράγματα, στα οποία θα αναφερθούμε στη συνέχεια. Έχουμε, βέβαια, αρκετά στοιχεία που αναφέρονται στην επιστροφή της εικόνας της Παναγίας από την Κωνσταντινούπολη στην Τήνο.

Για τους περασμένους αιώνες, έχουμε έμμεσες μαρτυρίες. Το πιο ενδιαφέρον κείμενο, είναι ένα τετράδιο, που σώζεται από τα μέσα του περασμένου αιώνα, στο Αρχείο της Μονής των Ουρσουλινών (Λουτρά) και που περιγράφει το ιστορικό και τους λαϊκούς θρύλους που κυκλοφορούσαν ανάμεσα στο λαό, σχετικά με τις εκκλησίες της Παναγίας στο Βρυσί, στη Φανερωμένη (Στενή) και Καλαμάν (Βωλάξ). Πρώτο και σημαντικό βοήθημα και πηγή είναι αυτό το τετράδιο.

Δεύτερη σημαντική πηγή είναι το τεύχος που τυπώθηκε από τον τότε Αρχιεπίσκοπο της Αθήνας Ιωάννη Φιλιπούση, στα 1937, με τίτλο: «**Η Εικόν της Παναγίας του Βρεσιού, η ευρεθείσα κατά τον 17 αιώνα**». Σ' αυτό το 30σέλιδο τεύχος, συγκεντρώθηκαν όλες εκείνες οι προφορικές παραδόσεις που κυκλοφορούσαν και διαδίνονταν και κληρονομιοούνταν από στόμα σε στόμα, αλλά συμπεριλήφθηκε και ένας ορισμένος αριθμός ενόρκων καταθέσεων, σχετικά με διάφορα συμβάντα. Ο συντάκτης αυτού του τεύχους είχε υπόψη του το τετράδιο του Αρχείου της Μονής των Ουρσουλινών, απ' όπου άντλησε και πολλές πληροφορίες.

Υπάρχουν και διάσπαρτες ακόμα έγγραφες μαρτυρίες σε έγγραφα και δημοσιεύματα, στα οποία θα αναφερθούμε πιο κάτω. Θα τις συμπληρώσουν οι προφορικές μαρτυρίες που έχουν συλλέξει διάφορα πρόσωπα κατά το παρελθόν.

4. Στα όρια του θρύλου και της ιστορίας

Ό,τι θα αναφέρουμε παρακάτω, αν δεν έχει άλλη βιβλιογραφική ή αρχειακή ένδειξη, προέρχεται από το τετράδιο του Αρχείου της Μονής των Ουρσουλινών που προαναφέραμε κι από το τεύχος του Αρχιεπισκόπου Ι. Φιλιππούση. Δυστυχώς δεν μπορούμε να πούμε με σιγουριά πού τελειώνει ο θρύλος και πού αρχίζει η ιστορία, αναφορικά με την εύρεση της εικόνας της Παναγίας στο Βρυσί. Ο ευσεβής λαός δεν περιορίζονταν, τότε, στο να καταγράψει ορισμένα γεγονότα, αλλά φρόντιζε κιόλας να τους δίνει και μια «ευσεβή» ερμηνεία, που ενσωματώνονταν στην πραγματική ιστορία, με τρόπο που ερμηνεία και γεγονότα να γίνονται ένα σώμα, στο οποίο δύσκολα μπορούσε να ξεχωρίσει κανείς, μετά, το θρύλο απ' την ιστορία. Θα έκανε λάθος κανείς αν νόμιζε πως ο θρύλος είναι «παραμύθι» και πως το γεγονός, από μόνο του, δημιουργεί την ιστορία. Η ιστορία έχει ανάγκη από την ερμηνεία, τόση όσο έχει ανάγκη ο θρύλος από το «ιστορικό γεγονός» για να μπορέσει να αναπτυχθεί. Ο θρύλος έχει τη ρίζα του, την αρχή του σ' ένα αληθινό, πραγματικό γεγονός και συνήθως είναι μια λαϊκή ερμηνεία του, με πολλά, ίσως δευτερεύοντα στοιχεία που «μυθοποιούν» το γεγονός στο οποίο αναφέρεται. Θα ήταν, για τούτο, ανόητο να δούμε στην παρακάτω διήγηση, μαζεμένη από τα χείλη του απονήρευτου λαού όπου έζησε για αιώνες ολόκληρους, ένα παραμύθι. Το ίδιο αφελές θα ήταν αν βλέπαμε στην ίδια διήγηση, την πραγματική ιστορία, όπως ακριβώς έγινε. Η διήγηση αυτή δίνεται, όπως την πίστεψε ο λαός μας.

Θα έπρεπε να πούμε δυο λόγια σχετικά με την ομοιότητα που έχει η παρακάτω διήγηση με κείνη που αναφέρεται σχετικά με την εύρεση της Εικόνας της Ευαγγελίστριας στη Χώρα. Συγκρίνοντάς τες, μπορούμε να πούμε πως η μια «αντιγράφει» την άλλη. Δεν συμβαίνει, όμως κάτι τέτοιο. Αντίθετα, το γεγονός της ομοιότητας, επιβεβαιώνει εκείνο που είπαμε παραπάνω: γεγονός + λαϊκή ερμηνεία. Η ίδια μεταχείριση της ιστορίας πρέπει να γίνει και με την εύρεση του 1823, αφού κι εκεί δεν υπάρχουν έγγραφες μαρτυρίες για τον τρόπο που εξελίχτηκαν τα πράγματα. Απ' την άλλη πλευρά δεν πρέπει να νομισθεί πως οι καθολικοί αντέγραψαν την ιστορία της εύρεσης του 1823 και την ιδιοποιήθηκαν για το Βρυσί. Σ' αυτό μαρτυρούν και οι θρύλοι που αναφέρονται σε γεγονότα προγενέστερα του 1821 (πρβλ. το θρύλο με τους πειρατές, παρακάτω), αλλά υπάρχει και η μαρτυρία του Μάρκου Ζαλώνη, δημοσιευμένη στο Παρίσι στα 1809, για το προσκύνημα του Βρυσιού, όπου οι καθολικοί της Τήνου ετοιμάζονταν να εγκαινιάσουν «μέγαν ναόν».

Η διήγησή μας ξεκινά απ' το μικρό μεσαιωνικό χωριό του Ταραμπάδου. Σπίτια φτωχικά, μικροί στενοί δρόμοι, καμάρες, στάβλοι και κατώγια κάτω από τα σπίτια. Μια μικρή κλειστή κοινωνία, όπου ξεχωρίζει ο παπάς του χωριού, καμιά - δυο καλόγριες των σπιτιών, αφιερωμένες στο τάγμα του Αγ. Φραγκίσκου (οι γνωστές *Terziarie* που δεν υπάρχουν πια) και της Αγ. Ούρσουλας (ή *Αγγελίνες*). Άνθρωποι αγαθοί, αγράμματοι ως επί το πλείστον, απονήρευτοι και ευσεβείς. Εκεί δεν υπάρχουν μεγάλες ιδέες και μεγάλα όνειρα. Η μοναδική προσδοκία τους είναι να είναι καλή η σοδειά, να μην αποβιβαστούν στο νησί τούρκοι ή κουρσάροι, να έχουν καλούς απογόνους και καλό θάνατο. Πού και πού κάποιο παιδί ή κάποιος νέος κατόρθωνε να βγει από το στενό κύκλο των άλλων και να γίνει κάτι διαφορετικό, που τον ανέβαζε στην παραπάνω κοινωνική τάξη. Μάθαινε λίγα γράμματα, κοντά σε κάποιο μακρινό συγγενή που έμενε στο Κάστρο ή έξω απ' το νησί, και μπορούσε να γίνει συντάκτης εγγράφων, «νοτάριος», ή κάτι άλλο, όπως γιατρός, αν μπορούσε να πάει να σπουδάσει στην Ιταλία. Υπήρχε και μια μικρή πιθανότητα ν' ακολουθήσει το εκκλησιαστικό στάδιο και να γίνει φτωχός παπάς που εξυπηρετούσε φτωχότερους χωριανούς. Αυτή, με λίγα λόγια, ήταν η κατάσταση των χωριών μας, εκείνα τα χρόνια.

Σε μια φτωχιά «καλόγρια του σπιτιού», που ανήκε στο Τρίτο Τάγμα του Αγίου Φραγκίσκου, στο χωριό Ταραμπάδος, έλαχε η τύχη να βοηθήσει στην εύρεση της εικόνας της Παναγίας. Μια νύχτα, λέει ο θρύλος και η παράδοση, ενώ η καλόγρια κοιμόταν στο φτωχικό της σπιτάκι, στο όνειρό της φάνηκε η Παναγία που μ' αγάπη της μίλησε και της είπε: *«Κόρη μου, πήγαινε στον Πρε Ζάννε (τον εφημέριο του χωριού) και πες του, πως από πολλά χρόνια βρίσκομαι κρυμμένη κάτω από το χώμα και τώρα θέλω να βγω. Ας πάρει ανθρώπους μαζί του κι ας πάει στο τάδε μέρος, κοντά στη ρεματιά που οδηγεί προς τον Αγ. Ρωμανό και κει ας σκάψουν. Να πας και συ μαζί τους και κάτω από ένα σωρό παλιά καλάμια θα με βρείτε»*.

Όταν η καλόγρια ξύπνησε το πρωί, πήγε και βρήκε τον εφημέριό της και του διηγήθηκε το όνειρό της. Μ' αγανάκτηση ο εφημέριος την άκουσε και τελικά την έδιωξε μ' άσχημο τρόπο. Κι η φτωχιά καλόγρια έφυγε πιστεύοντας πως την ξεγέλασε η φαντασία της. Αλλά την επόμενη νύχτα είδε το ίδιο όνειρο κι άκουσε τα ίδια λόγια. Ξαναβρήκε τον Πρε Ζάννε που την δέχτηκε και πάλι μ' άσχημο τρόπο.

Και την τρίτη, όμως, νύχτα επαναλήφθηκαν τα ίδια γεγονότα. *«Βαρέθηκα, είπε η Παναγία, να μένω εκεί που είμαι. Πήγαινε στον Πρε*

Ζάννε και ζήτησέ του να κάμει ό, τι σου είπα». «Αχ Παναγιά μου», απάντησε η καλόγρια, «ξέρεις πως με φωνάζει ανόητη και ξεμωραμένη... Εσύ φώτισέ τον, να κάμει ό,τι ζητάς». «Μη φοβάσαι», της απάντησε η Παναγία, «κάμε ό, τι σου λέω, με ταπεινοφροσύνη...». Αλλά το πρωί επαναλήφθηκε η ίδια σκηνή μέσα στην εκκλησιά του Ταραμπάδου. Η καλόγρια έφυγε και πάλι, με το κεφάλι κατεβασμένο...

Οι τρεις όμως επίμονες επισκέψεις της καλογριάς, δημιούργησαν μέσα στην ψυχή του Πρε Ζάννε, μια αμφιβολία. Κι επειδή δεν μπορούσε ο ίδιος να λύσει το πρόβλημά του, ξεκίνησε για το γειτονικό χωριό της Ξινάρας, όπου έμενε ο επίσκοπος της Τήνου. Του εξήγησε όσα άκουσε απ' το στόμα της καλόγριας και πως δεν της έδωσε καμιά σημασία, αλλά τη θεωρεί ξεμωραμένη και ανόητη. Ο επίσκοπος δεν βρέθηκε σύμφωνος με τη διαγωγή του Πρε Ζάννε απέναντι στην μοναχή. Ο ίδιος γνώριζε την αρετή της και δεν μπορούσε να δεχτεί πως όσα είχε πει ήταν καρπός της ανοησίας της και της περασμένης ηλικίας της. Του ζήτησε, αντίθετα να ακολουθήσει τις υποδείξεις της και σε περίπτωση αρνητικού αποτελέσματος όφειλε να δείξει την αποδοκιμασία του στη φτωχή καλόγρια.

Γύρισε στον Ταραμπάδο ο Πρε Ζάννε, φώναξε την καλόγρια, πήρε και δυο εργάτες και ξεκίνησαν για την τοποθεσία που τους έδειξε η μοναχή. Εκεί έβγαλαν τα παλιά καλάμια κι άρχισαν να σκάβουν. Πολύ γρήγορα, ο ένας εργάτης κτύπησε με την αξίνα του ένα ξύλο, το τράβηξε έξω, το καθάρισε και διέκρινε πάνω του ζωγραφισμένες τις μορφές της Παναγίας που κρατούσε τον Ιησού. Η έκπληξη στάθηκε μεγάλη. Γονάτισαν μπροστά στην Εικόνα, τη φίλησαν και είπαν όλοι μαζί μια μικρή προσευχή. Ύστερα την πήραν και τη μετέφεραν στον Ταραμπάδο, όπου μπόρεσαν οι χωριανοί να την ασπαστούν και να προσευχηθούν μπροστά της. Το νέο διαδόθηκε γρήγορα στα διπλανά χωριά και την άλλη κιόλας μέρα, από πολύ νωρίς είχε μαζευτεί κόσμος για να δει την εικόνα που είχε ανακαλυφθεί με τόσο θαυμαστό τρόπο.

Όταν όμως άνοιξαν την εκκλησιά, η εικόνα της Παναγίας δε βρέθηκε στη θέση της. Ύστερα από παράπονα και φωνές, σκέφτηκαν να την αναζητήσουν εκεί που την είχαν βρει. Πράγματι, η εικόνα βρίσκονταν όμορφα-όμορφα ακουμπισμένη μέσα στο λάκκο που είχαν σκάψει οι εργάτες την προηγούμενη μέρα. Με χαρά την ξανάφεραν πίσω, στον ενοριακό ναό του χωριού. Αλλά και τη δεύτερη νύχτα συνέβηκε το ίδιο θαυμαστό γεγονός: η εικόνα είχε επιστρέψει και πάλι στο μέρος που είχε βρεθεί. Και για τρίτη φορά, το ίδιο γεγονός.. Πείστηκαν πια όλοι, πως

θέληση της Παναγίας ήταν να μένει μόνιμα στον τόπο που είχε βρεθεί η εικόνα της. Έτσι, έχτισαν ένα μικρό ξωκλήσι σε κείνο το σημείο και αποφάσισαν να γιορτάζει κάθε χρόνο στη μέρα της Κοίμησης της Παναγίας, τον Δεκαπενταύγουστο.

Ερευνώντας το θρύλο. Αυτή είναι η παράδοση και ο θρύλος. Πολύ κοινή, ίσως κι ακουσμένη τόσες φορές, για τόσα άλλα μέρη... Η Παναγία που εμφανίζεται, κάποιος που βλέπει όνειρα και κάποιος που δεν πιστεύει, ένας παπάς που αντιδρά, η εικόνα που επιστρέφει στον τόπο που βρέθηκε κλπ, κλπ. Δεν μας λέει τίποτα καινούριο αυτός ο θρύλος, μπορεί να πει κανείς. Θα μπορούσε, κιόλας να ειρωνευτεί. Αλλά αυτή θα είναι μια γρήγορη και πρόχειρη αντιμετώπιση, γιατί η έρευνα των στοιχείων του θρύλου μπορεί να μας δώσει μερικά ενδιαφέροντα στοιχεία, που δεν εμφανίζονται σε μια πρώτη στιγμή και που μπορούν να μας διαφωτίσουν περισσότερο.

α) Οι λέξεις που χρησιμοποίησε η Παναγία, όταν μιλούσε στην καλογριά, είναι ιδιαίτερα σημαντικές, αν λάβουμε υπόψη μας πως η Παναγία δεν μίλησε για εικόνα της, αλλά για την ίδια. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο μπορούμε να εντοπίσουμε τη λαϊκή ερμηνεία, που ταυτίζει την Παναγία με τις εικόνες της και για τούτο τις θεωρεί θαυματουργές. Ενώ θαυματουργές εικόνες δεν υπάρχουν. Μια εικόνα μπορεί να βοηθήσει να έρθουμε σε πνευματική επαφή, μέσω της πίστης, με το πρόσωπο που εικονίζεται. Αυτό το έχει ξεκαθαρίσει η Εκκλησία από την έβδομη Οικουμενική Σύνοδο (787 μ.Χ.). Δεν φτάνει να φωνάζει κάποιος, ή και πολλοί μαζί..., ότι έγινε θαύμα. Κομπογιαννίτες, υστερικοί και δεισιδαίμονες υπήρχαν από πάντα. Για τη διαπίστωση ενός θαύματος χρειάζεται τεκμηρίωση και αποδείξεις... Η Παναγία δεν μπορούσε να ταυτίσει τον εαυτό της με την εικόνα της, για τον ίδιο λόγο που κι εμείς δεν ταυτίζουμε τον εαυτό μας με τη φωτογραφία μας.

β) Υπάρχουν μερικά στοιχεία που θυμίζουν βιβλικές περιπτώσεις: οπτασία σε όνειρο, αμφισβήτηση από τον υπεύθυνο, τελική επιτυχία του φτωχού οραματιστή που αδικείται. Δεν πρόκειται για αντιγραφή της μιας παράδοσης ενός τόπου από κάποιους άλλους. Έχουμε απλή αντιγραφή των διαφόρων θαυμαστών γεγονότων που μας διηγείται η Αγία Γραφή, σχεδόν απaráλλαχτα. Εκεί βέβαια δεν έχουμε εικόνες, αφού ο μωσαϊκός νόμος απαγόρευε την οποιαδήποτε αναπαράσταση, αλλά έχουμε παρόμοιες εκδηλώσεις, π.χ. τα όνειρα του Αβραάμ, του Ιακώβ, του Ιωσήφ, των προφητών, του Αγ. Ιωσήφ, του Απ. Πέτρου κ.ά. Όλοι οι αρχαίοι λαοί της Ανατολής, και όχι μόνο οι Εβραίοι,

έδιναν στα όνειρα μια θεϊκή ερμηνεία. Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή ο Θεός επικοινωνούσε πολλές φορές μέσω των ονείρων με τους ανθρώπους. Υπήρχαν και εκείνα τα άτομα, φωτισμένα από τον Θεό, που ερμήνευαν τα όνειρα, δηλ. έδιναν τη σωστή ερμηνεία στο όνειρο προκειμένου να εκφραστεί το πραγματικό μήνυμα που ήθελε ο Θεός να στείλει. Στην Π. Διαθήκη ο Θεός είχε δώσει αυτό χάρισμα στον Ιωσήφ που ερμήνευσε τα όνειρα του Φαραώ στην Αίγυπτο, στον προφήτη Δανιήλ που ερμήνευσε τα όνειρα του βασιλιά Ναβουχοδονόσορα στη Βαβυλώνα). Στη δική μας την περίπτωση του Βρυσιού, ήταν ο επίσκοπος που έπρεπε να δώσει τη σωστή ερμηνεία στα όνειρα της καλόγριας (αυτό λέγεται στη θεολογική γλώσσα: διάκριση) και να πει αν προέρχονταν από την Παναγία ή όχι. Επειδή, όπως λέει ο Απ. Παύλος, πολλές φορές ο διάβολος εμφανίζεται ως άγγελος φωτός (2 Κορ 11,14)!

γ) Άλλο αξιοσημείωτο σημείο αποτελεί η τριπλή εμφάνιση της Παναγίας, με την οποία ολοκληρώνονται οι εμφανίσεις της. Και πάλι στην Αγία Γραφή βρίσκουμε την απάντηση. Ο αριθμός τρία (3) αποτελεί τον αριθμό που συμβολίζει την τελειότητα, την ολοκλήρωση. Αν η αποκάλυψη του Θεού είναι τέλεια, ο Θεός πρέπει να μιλήσει τρεις συνεχείς φορές. Είναι το κριτήριο σύμφωνα με το οποίο δοκιμάζεται η αποκάλυψη, αν είναι από τον Θεό ή όχι. Σαν παράδειγμα παραπέμπουμε στην περίπτωση της αποκάλυψης του Θεού στον προφήτη Σαμουήλ (1 Βασ 3). Για περισσότερα στοιχεία, σχετικά με τη θέση των ονείρων και του αριθμού 3 μέσα στην Αγ. Γραφή και που μπορούν να βοηθήσουν κατά πολύ στην κατανόηση παρόμοιων παραδόσεων, βλ στο *Λεξικό Βιβλικής Θεολογίας*, επιμ. Χαν. Leon-Dufour, ελλ. έκδ. Άρτος της Ζωής, Αθήνα 1980, κολ.141-144 (βλ. λήμμα: *Αριθμοί*) και κολ. 729-730 (λήμμα: *Όνειρο*).

Με αυτή την έννοια, η λαϊκή παράδοση θέλει να πει, με συμβολική γλώσσα, πως η αποκάλυψη που δέχτηκε η καλόγρια είχε θεϊκή προέλευση, αφού επαναλήφθηκε τρεις συνεχείς φορές. Οι συνεχείς αρνήσεις του εφημερίου να την πιστέψει (σαν άλλος Ζαχαρίας που δεν δέχτηκε την αποκάλυψη του αγγέλου για τη γέννηση του Προδρόμου), εξυπηρετούσαν αυτό το σχέδιο. Απ' την άλλη πλευρά κι ο Πρε Ζάννες επιτιμάται από τον επίσκοπο (αντιπρόσωπο του Θεού και τον μόνο εξουσιοδοτημένο να ερμηνεύσει την αποκάλυψη του Ουρανού), όπως ο άγγελος επιτίμησε και στη συνέχεια τιμώρησε το Ζαχαρία για την απιστία του. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να σημειώσουμε πως σε ανάλογα φαινόμενα, η τακτική της Εκκλησίας δικαιολογεί την τακτική του Πρε Ζάννε. Εδώ, όμως δεν έχουμε να κάνουμε με ένα ιστορικό κείμενο, αλλά

μια λαϊκή παράδοση, που αγνοεί τις λεπτομέρειες των Κανονικών Διατάξεων...

δ) Αφού σώθηκε το όνομα του εφημερίου, πως δεν σώθηκε το όνομα του επισκόπου που έδωσε την τελική λύση στο πρόβλημα; Θα μπορούσε κανείς, εύλογα, να διερωτηθεί. Πρέπει να ξέρουμε πως οι λαϊκές παραδόσεις, έστω και να βασίζονται σε αυθεντικά γεγονότα, δεν διατηρούν τέτοιες λεπτομέρειες. Ο λαός δεν νοιάστηκε να κρατήσει τέτοια στοιχεία γιατί δεν είναι ορθολογιστής. Το όνομα του επισκόπου ήταν λεπτομέρεια, ενώ το σημαντικό, που έπρεπε να διαφυλαχτεί, είναι πως η πνευματική επισκοπική εξουσία, η ίδια η Εκκλησία μ' άλλα λόγια, έδωσε τη λύση στο πρόβλημα και την έγκριση για τις περαιτέρω ενέργειες. Η εξουσία αυτή πάει πέρα από τα πρόσωπα.

Μια όμως πληροφορία, μας κάνει γνωστό πως το επίθετο του επισκόπου εκείνου ήταν Περπινιάνης (βλ. εφημ. «Αναγέννησις» 1-4-37, αφ. φ. 160). Τώρα, γνωρίζουμε την ύπαρξη δυο επισκόπων απ' αυτή την οικογένεια, που ποίμαναν την Τήνο. Ο πρώτος είναι ο Ιωάννης Περπινιάνης (1509) κι ο δεύτερος είναι ο Γεώργιος Περπινιάνης (1594-1619). Αν δεχτούμε πως η εύρεση έγινε μέσα στον 17ο αιώνα, τότε πρέπει, χρονολογικά να την τοποθετήσουμε μέσα στην περίοδο 1600-1619. Δυστυχώς στο Αρχείο του επισκόπου Γεωργίου Περπινιάνη, δεν σώθηκε καμιά αναφορά στο Βρυσί και στο περιστατικό στο οποίο αναφερόμαστε. Είναι, όμως, σημαντικό που μπορέσαμε να κάνουμε τόσα βήματα στην ανίχνευση του θρύλου. Στην εποχή, μάλιστα, εκείνη του επισκόπου Γεωργίου Περπινιάνη υπήρχαν αρκετές μοναχές που ζούσαν «κατ' οίκον», επειδή δεν υπήρχαν ακόμα γυναικείες καθολικές μονές στην Τήνο. Την εποχή εκείνη, μάλιστα, έχουμε και μια εγκατάσταση φραγκισκανών ερημιτών (ανδρών) στην Τήνο (Κιουρά Καρδιανή, Αγ. Υπακοή στα Κελιά, Φανερωμένη στη Στενή, Κιουρά των Καφκαριών στο Αγάπι κ.ά.).

ε) Υπάρχει και ένα ακόμα στοιχείο που χρειάζεται να αναφέρουμε: το χωριό Ταραμπάδος. Ο Ταραμπάδος, όπως τον γνωρίζουμε σήμερα, είναι ένα χωριό που οικοδομήθηκε προς το τέλος του 17ου αιώνα. Οι κάτοικοί του προήλθαν από ένα γειτονικό χωριό, τον Ποταμό (ανάμεσα στον Ταραμπάδο και το Σμαρδάκιτο), που ερήμωσε την ίδια εκείνη εποχή, για άγνωστους σε μας λόγους. Ο νέος οικισμός πήρε ως «προίκα» τις εκκλησίες του προηγούμενου οικισμού. Μια απ' αυτές ήταν το εξωκλήσι της «Παναγίας των Κεριών» προς τον όρμο του Αγ. Ρωμανού.

στ) Τώρα ερχόμαστε στην ίδια την εικόνα της Παναγίας. Η τεχνική του ζωγράφου δεν μπορεί να μας φανερώσει, έστω και κατά προσέγγιση, την περίοδο που κατασκευάστηκε; Ή ακόμα, δεν υπάρχει κάποια λογική εξήγηση, πέρα από τα μυθολογικά στοιχεία του θρύλου και της παράδοσης, για το πώς βρέθηκε η εικόνα σ' εκείνο το μέρος;

Στα 1936, όταν η Εικόνα βρισκόταν στην Αθήνα, ο αρχιεπίσκοπος της Αθήνας Ιωάννης Φιλιππούσης, που καταγόταν από τον Κάμπο και είχε κληρονομήσει από την οικογένειά του ιδιαίτερη ευλάβεια προς την Παναγία της Βρυσιώτισσα, κάλεσε δυο επιστήμονες να εξετάσουν την εικόνα και ζήτησε απ' αυτούς τη γραπτή επιστημονική τους άποψη. Οι δυο επιστήμονες ήταν ο βυζαντινολόγος Ευγένιος Δαλέζιος (Dalleggio) από την Κωνσταντινούπολη, που έχει δημοσιεύσει ιστορικές μελέτες για τη μεταβυζαντινή ιστορία, και ο J. Binon, καθηγητής της αγιογραφίας στην Αρχαιολογική Γαλλική Σχολή της Αθήνας. Η έκθεση, χωρίς ημερομηνία και υπογραμμένη μονάχα από τον καθηγητή J. Binon, παρέχει τα εξής στοιχεία:

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία πως τα πρόσωπα είναι εκείνα που αρχικά ζωγράφησε ο καλλιτέχνης, αλλά τα ενδύματα είναι επιζωγραφισμένα. Διάφορα στοιχεία φανερώνουν, πως δε μπορεί να είναι ο ίδιος ζωγράφος που έδωσε στα πρόσωπα της Παναγίας και του Χριστού τόση εκλεπτυσμένη έκφραση γαλήνης στα πρόσωπα, ενώ από την άλλη πλευρά τα ενδύματά τους να δείχνουν χοντρές σκιές, έντονα χρώματα κλπ. Απ' αυτό συμπεραίνει ο καθηγητής, πρέπει να δεχτούμε πως σε μια εποχή πιο κοντινή προς μας, κάποιος αδέξιος τεχνίτης προσπάθησε να επιδιορθώσει ορισμένες ζημιές που είχαν επέλθει απ' τη φθορά του χρόνου. Το ίδιο το πρόσωπο της Παναγίας δέχτηκε μερικά αγγίγματα: η γωνιά του πηγουνιού της διορθώθηκε, ενώ διακρίνονται ακόμα οι αρχικές γραμμές του αρχικού αγιογράφου. Οι διορθώσεις έγιναν σε μια κοντινή εποχή προς την αρχική εργασία, γιατί χρησιμοποιήθηκαν τα ίδια χρώματα κι ακολουθήθηκαν οι ίδιες γραμμές των σκιών. Εκεί όπου ο κριτικός της τέχνης πρέπει να επικεντρώσει την προσοχή του για να εκφέρει γνώμη, είναι το λεπτό πρόσωπο του Χριστού, απεικονισμένο από άριστο καλλιτέχνη της περιόδου της τελευταίας βυζαντινής αναγέννησης, δηλ. προς το τέλος του 14ου αιώνα με αρχές του 15ου (τελευταία περίοδο της παλαιολόγειας εποχής). Αν η εικόνα συγκριθεί με τις εικόνες του Πρωτάτου, θα παρατηρηθούν παρόμοιες τεχνοτροπίες.

Σχετικά με την εύρεση, σημειώνει ο ίδιος επιστήμονας, «πρέπει να δεχτούμε πως το τηνιακό χρώμα είναι από κείνα που δεν καταστρέφουν

τα χρώματα και το ξύλο, αλλά, μέχρι σ' ένα ορισμένο λογικό σημείο, τα προστατεύουν. Πώς έγινε πραγματικά η εύρεσή της, μαρτυρείται κι από το σημάδι της αξίνας που έμεινε πάνω στο ξύλο, σαν κατηγορηματική ένδειξη για τις μέλλουσες γενιές. Κι εδώ παρατηρείται ότι έχει γραφτεί στο παρελθόν για μια παρόμοια εύρεση στο Μοναστήρι του Μεγάλου Σπηλαίου. Βέβαια, σημειώνει ο καθηγητής, ο θρύλος όλων των ευρέσεων είναι κατά πολύ ωραιότερος από την ιστορική αλήθεια και για τούτο γενικεύεται και επαναλαμβάνεται πανομοιότυπος σε κάθε εποχή»!

Και ως γενικά συμπεράσματα ο καθηγητής J. Binon γράφει, στα γαλλικά: «Συμπεραίνω ότι αυτή η εικόνα μπορεί να έμεινε θαμμένη για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Μετά την εύρεσή της κάποιος αδέξιος ζωγράφος «επανασυντήρησε» τα ενδύματα και τα προσάρμοσε στα γούστα της δικής του εποχής. Ευτυχώς δεν άγγιξε τα πρόσωπα της Παναγίας και του Βρέφους, στα οποία διακρίνουμε ένα έργο φιλοτεχνημένο στο πρώτο μισό του 15ου αιώνα. Εξαιτίας της σπανιότητας έργων ζωγραφικής αυτής της εποχής, η Εικόνα του Βρυσιού, από άποψη καθαρά καλλιτεχνική, παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον».

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΒΡΥΣΙΩΤΙΣΣΑ
ΤΗΝΟΥ

Απ' όλα τα πιο πάνω, μπορούμε να καταλήξουμε σε μια αρκετά βάσιμη υπόθεση: η εικόνα της Παναγίας της Βρυσιώτισσας κατασκευάστηκε μάλλον στην Κωνσταντινούπολη και την μετέφεραν στην Τήνο γύρω στη σημαδιακή χρονολογία 1453, τότε που οι χριστιανοί των ανατολικών και βόρειων ελληνικών χωρών και νησιών μετανάστεψαν σε μέρη που βρίσκονταν κάτω από χριστιανική κυριαρχία. Έκτισαν ένα εξωκλήσι και την εναπόθεσαν εκεί. Άγνωστο για ποιο λόγο το εξωκλήσι κατέρρευσε ή

καταστράφηκε από τους συχνούς εισβολείς (τούρκους και πειρατές) που λυμαίνονταν το Αιγαίο και η εικόνα καταπλακώθηκε στα ερείπια. Κάποιο συμπτωματικό γεγονός έφερε την καλογριά του Ταραμπάδου σε κείνο το σημείο (ίσως το χωράφι να της ανήκε). Οι εργάτες που πήγαν να το καλλιεργήσουν και να μαζέψουν τις πέτρες, ανακάλυψαν την εικόνα. Η ανακάλυψη αυτή ίσως να συνδυάστηκε με κάποια όνειρα που είχε δει, όπως συνηθίζει να κάνει ο λαός, προσπαθώντας να τους δώσει μια ερμηνεία και εξήγηση. Διαδόθηκε γρήγορα η ιστορία, από στόμα σε στόμα, σ' όλα τα χωριά και τα απλά γεγονότα ερμηνεύτηκαν ως θεϊκή παρέμβαση και προσαρμόστηκαν στις βιβλικές διηγήσεις που προαναφέραμε. Έτσι έκανε συνήθως ο ευσεβής λαός που έβλεπε πάντοτε και παντού παρεμβάσεις του Θεού, ακόμα και εκεί όπου τα πράγματα ήταν απολύτως διακριτά. Πολύ περισσότερο, όταν δε μπορούσε να δώσει κάποια λογική εξήγηση σε ό,τι συνέβαινε. Προσέτρεχε στην «ιερά ιστορία» για να μπορεί να ερμηνεύσει και να κατανοήσει την καθημερινή του ιστορία... Και αυτό δεν ήταν καθόλου κακό, αν το συγκρίνουμε με ότι συμβαίνει σήμερα, όπου ο καθένας έχει τη δική του ερμηνεία και την προβάλλει ως «θέσφατο», μέσα σε ένα κυκεώνα απόψεων όπου οι πάντες «χάνουν τον μπούσουλα».

Ο θρύλος, λοιπόν, και η παράδοση που προαναφέραμε δεν είναι καρπός γόνιμης φαντασίας, αλλά πηγάζει από την απλή πίστη του λαού. Η πραγματική πίστη συνδυάζεται με την παιδική απλότητα και ειλικρίνεια (βλ. Μτ 11,25). Τέτοιες παραδόσεις οφείλουμε να τις διαβάζουμε ως καρπό απλής, αλλά ταυτόχρονα και βαθιάς πίστης, χωρίς, όμως, να παραλείπουμε να βρούμε πού τελειώνουν τα όρια του θρύλου και πού αρχίζει η πραγματική ιστορία, η οποία να μπορεί να τεκμηριωθεί με αδιάσειστα στοιχεία.

ΠΡΙΝ 100 ΧΡΟΝΙΑ, το 1912,

ΘΕΣΠΙΣΤΗΚΕ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΜΑΗ ΣΤΟ ΒΡΥΣΙ

Η δεύτερη μεγάλη γιορτή που γίνεται στο Βρυσί, γίνεται την πρώτη Κυριακή του Μάη. Από μερικά χρόνια (από τότε που εφαρμόστηκε το μέτρο της εκ περιτροπής κυκλοφορίας των αυτοκινήτων) η γιορτή αυτή τελείται κάθε Πρωτομαγιά (μέρα ελεύθερης κυκλοφορίας).

Το πανηγύρι του Βρυσιού, το Μάη, ξεκίνησε ως εξής:

Το 1912 ήταν να πάνε στρατιώτες τέσσερα παλληκάρια απ' τον Ταραμπάδο: ο Μιχαήλ Φώσκολος ο «Γιαννούλης», ο Μάρκος Ρήγος ο «Στόκος», ο Ρόκκος Δελλατόλας ο «Γιαννιός» κι ο Αντώνης ο

Καλούμενος ο «Κολέας». Ήταν να παρουσιαστούν τον Οκτώβρη. Στο μεταξύ όμως κηρύχτηκε ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος κι ήρθε διαταγή να περιμένουν οι κληρωτοί και να καταταχτούν οι έφεδροι.

Στον Ταραμπάδο ζούσε τότε η καλόγρια Σόρα Μαρία Ρεμούνδου. Πήρε μαζί της τότε, όλες τις γυναίκες του χωριού και ξεκίνησαν για το Βρυσί για ν' ανάψουν τα καντήλια και να προσευχηθούν. Οι γυναίκες όμως του Κάμπου παραπονέθηκαν γιατί δεν τις κάλεσαν και κείνες, κι η καλογριά της καθυσύχασε λέγοντάς τους πως γρήγορα θα ξαναπήγαιναν.

Το 1913 εφημέριος στον Ταραμπάδο ήταν ο Δον Αντώνιος Ρήγος. Ο πόλεμος είχε φουντώσει για καλά κι έτσι όταν έπεσαν τα Γιάννενα, ο Δον Αντώνιος κάλεσε τους ενορίτες του να πάνε στο Βρυσί, προσκύνημα. Κανόνισαν να πάνε την Πέμπτη του Πάσχα. Οι κληρωτοί του Ταραμπάδου που περίμεναν ακόμα, επειδή ήταν Πάσχα, είπαν να πάρουν μαζί τους και τα τρουμπόνια για να διασκεδάσουν. Πήραν μαζί τους 9 οκάδες μπαρούτι κι έδωσαν 1,50 δρχ. στον εφημέριο για να τους κάμει την πασχαλινή Λειτουργία. Τότε το μεροκάματο ήταν 2 δρχ ....

Την ώρα της Λειτουργίας ο τόπος τράνταξε απ' τις τρουμπονιές που συνεχίστηκαν και την ώρα του φαγητού, με συμμετοχή και του εφημερίου. Ο ενθουσιασμός τούς έκαμε να συμφωνήσουν να ξαναπάνε στο Βρυσί την Πρωτομαγιά, με τα πόδια λιτανεία, μεταφέροντας την Εικόνα της Παναγίας για τα στρατευμένα παιδιά που πολεμούσαν στο μέτωπο. Ήταν Απρίλης .... Πριν όμως κλείσει ο μήνας ήρθε διαταγή, οι κληρωτοί πήγαν στη Σύρα κι ορκίστηκαν, από κει πήγαν με πολεμικό στον Πειραιά κι από κει τους πήγαν στη Μακεδονία.

Στα άλλα χωριά είχε διαδοθεί πως την Πρωτομαγιά θα γίνονταν λιτανεία από τον Ταραμπάδο προς το Βρυσί, με την Εικόνα της Παναγίας, για μια Λειτουργία για τα στρατευμένα παιδιά. Πολύς κόσμος μαζεύτηκε στον Ταραμπάδο, πρωί- πρωί κι άρχισε η Λιτανεία που ακολούθησε τον παλιό δρόμο, αφού δεν υπήρχε αμαξωτός. Ήταν η Πρώτη Μαΐου του έτους 1913.

Από τότε κάθε χρόνο, όποια μέρα κι αν έπεφτε, πραγματοποιούταν η Λιτανεία της Εικόνας της Παναγίας και με την συμμετοχή σ' αυτήν και των κατοίκων από άλλα χωριά και μέρη της Τήνου, εδραιώθηκε πλέον ως θεσμός και ως δεύτερη πανήγυρη του προσκυνηματος. Αργότερα μετατοπίστηκε στην πρώτη Κυριακή του Μάη, επειδή η Πρωτομαγιά έπεφτε συνήθως καθημερινή. Αυτό διατηρείται ως και τις μέρες μας. Η διάνοιξη του αμαξωτού δρόμου προς την Καρδιανή το έτος 1949,

βοήθησε πολύ τους πεζοπορούντες και τους επωχούμενους στα ζώα προσκυνητές.

Το 1967, ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Νάξου-Τήνου Ιωάννης Περρής, μετά από μερικά αυτοκινητιστικά δυστυχήματα που είχαν σημειωθεί εκείνη την εποχή στην Τήνο, σκέφτηκε να γίνεται στο Βρυσί με την ευκαιρία της λιτανείας του Μαΐου, μια ειδική ευλογία των κάθε είδους τροχοφόρων και των οδηγών τους κι έτσι να μπαίνουν κάτω από τη σκέπη της Μητέρας των του Ουρανού. Από τότε, κάθε χρόνο, μετά την τέλεση της Θ. Λειτουργίας, πραγματοποιείται αυτός ο αγιασμός και ο αριθμός τροχοφόρων, των οδηγών, συνοδηγών και επιβατών αυξάνεται χρόνο με το χρόνο. Προς το τέλος της δεκαετίας 1980/1990 εξαφανίστηκαν τα συμπαθή τετράποδα που επί αιώνες μετέφεραν τους πιστούς στο Βρυσί και τη θέση τους κατέλαβαν τα κάθε είδους τροχοφόρα αυτοκίνητα, φορτηγά, μηχανήματα, δίκυκλα κ.ά.

Έτσι, μέχρι σήμερα, η λιτανεία κι η Θ. Λειτουργία στο Βρυσί, γίνονται όπως γίνονταν και πρώτα.

Με Αρχιεπισκοπικό Διάταγμα, που φέρει ημερομηνία 14 Αυγούστου 2001, ο Σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος π Νικόλαος Πρίντεζης ανακήρυξε το Προσκύνημα της Παναγίας της Βρυσιώτισσας «ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΝΑΞΟΥ-ΤΗΝΟΥ-ΑΝΔΡΟΥ-ΜΥΚΟΝΟΥ».

(Υπόλειμμα από τοιχογραφία στον παλαιό ναό του Βρυσιού)

Συντάχθηκε από τον π. Μάρκο Φώσκολο

Πηγή <http://www.sannicolo.gr> - <http://smardakito.blogspot.gr>

Διαβάστε περισσότερα: http://tinovoice.blogspot.com/2015/02/blog-post_925.html#ixzz3iOdSCNGx

tinovoice